1514 (2022-2023) – Nr. 3
ingediend op 14 maart 2023 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Economie, Werk,
Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door Allessia Claes

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Robrecht Bothuyne, Loes Vandromme,
Kurt Vanryckeghem en Stijn De Roo

over de individuele beroepsopleiding in een onderneming (IBO)

Documenten in het dossier:
1514 (2022-2023) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving
– Nr. 2: Verslag van de hoorzitting

Vlaams Parlement

verzendcode: ECO

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie:

Voorzitter: Robrecht Bothuyne.

Vaste leden:
Allessia Claes, Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Rita Moors, Axel Ronse;
Yves Buysse, Ilse Malfroot, Els Sterckx;
Robrecht Bothuyne, Kurt Vanryckeghem;
Tom Ongena, Maurits Vande Reyde;
Meyrem Almaci, Imade Annouri;
Thijs Verbeurgt.

Plaatsvervangers:
Annick De Ridder, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;
Kristof Slagmulder, Klaas Slootmans, Wim Verheyden;
Stijn De Roo, Loes Vandromme;
Steven Coenegrachts, Bart Van Hulle;
Johan Danen, Björn Rzoska;
Els Robeyns.

Toegevoegde leden:
Kim De Witte.

INHOUD

1. Toelichting 4
2. Bespreking 6
Gebruikte afkortingen 8
Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie behandelde op 2 februari 2023 de conceptnota voor nieuwe regelgeving van Robrecht Bothuyne, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem en Stijn De Roo over de individuele beroepsopleiding in een onderneming (IBO).

De getoonde presentatie is terug te vinden op de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Op 16 februari 2023 hield de commissie een hoorzitting over deze conceptnota voor nieuwe regelgeving. Daarover wordt verslag uitgebracht in *Parl.St.* Vl.Parl. 2022-23, nr. 1514/2.

1. Toelichting

Probleemstelling

Robrecht Bothuyne, eerste indiener, geeft toelichting bij de conceptnota voor nieuwe regelgeving. De centrale vraag is volgens de indieners hoe men van IBO opnieuw het instrument van de Vlaamse arbeidsmarkt kan maken. De arbeidsmarkt wordt gekenmerkt door structurele krapte. IBO is het opleidingsinstrument van de Vlaamse overheid en moet de drempel voor aanwervingen verlagen.

Op langere termijn bekeken daalt het aantal IBO-contracten elk jaar opnieuw, zeker sedert 2018 toen het systeem voor de laatste keer werd hervormd. Nochtans was het toen de ambitie om het aantal IBO's te verdubbelen: van 15.000 per jaar naar 30.000. Helaas is men in 2022 geëindigd met ongeveer 8000 gestarte IBO's.

Het systeem kan uiteraard verbeterd worden. Zowel het Rekenhof als Deloitte heeft daarover in het verleden onderzoek gedaan. Zowel over de opleiding als over de wijze waarop de contracten werden opgezet, hebben ze een aantal aanbevelingen geformuleerd. De indieners hebben de afgelopen tijd gesprekken gevoerd met VDAB, de sociale partners, bedrijven en opleidingsinstellingen om na te gaan hoe men het instrument IBO een boost kan geven. De indieners hebben op basis daarvan een aantal voorstellen voor beleidsacties geformuleerd.

Versterkt gebruik voor niet-beroepsactieven

Een eerste voorstel is het versterkte gebruik van IBO voor niet-beroepsactieven en de inschrijving van IBO als instrument in actieplannen en samenwerkingsverbanden met partners. IBO staat op dit moment open voor alle werkzoekenden die als niet-werkende werkzoekenden ingeschreven zijn bij VDAB. De indieners willen versterkt inzetten op niet-beroepsactieven, ook diegene die nog niet ingeschreven zijn bij VDAB. IBO moet ook een instrument zijn om niet-actieven naar de arbeidsmarkt toe te leiden. Misschien moet de drempel voor inschrijving bij VDAB weggewerkt worden. Er moet dus werk gemaakt worden van een versterkte toeleiding naar IBO van mensen die niet bij VDAB bekend zijn. Dat vergt uiteraard actie en samenwerking met partners buiten VDAB.

Een actievere rol van VDAB in de toeleiding

Op dit moment zijn de meeste IBO's gestart via de werkgever of de betrokken werkzoekende. VDAB speelt een kleine rol in de toeleiding naar het instrument. Volgens Robrecht Bothuyne is dat vreemd als men weet dat IBO het belangrijkste instrument voor vorming en opleiding is. Er is dus een grotere rol weggelegd voor VDAB als actor en regisseur van de arbeidsmarkt.

Ook de lokale besturen kunnen een taak opnemen in het toeleiden naar IBO in het kader van de actieplannen die door VDAB uitgewerkt worden na de samenwerkingsovereenkomsten.

IBO met taalcoaching

IBO-T bestaat al enige tijd en is een manier om taalopleiding te combineren met werken en opleiding op de werkvloer. In 2021 zijn 241 personen gestart met een IBO met taalcoaching. De drempel moet drastisch verlaagd worden. De indieners stellen in de conceptnota voor nieuwe regelgeving voor om die taalcoaching de eerste drie maanden gratis te maken voor werkgevers. Op die manier is gebrekkige taalkennis geen excuus meer om anderstaligen of personen met een migratieachtergrond geen kansen te geven op de arbeidsmarkt.

Hervorming van de vergoeding voor de cursist

Een heikel punt is de vergoeding voor de cursist. Wie een IBO-contract aangaat, krijgt verder zijn uitkering en een vergoeding voor de geleverde prestaties. Sinds de hervorming in 2018 is dat een vast bedrag: 1500 euro voor alle sectoren en over de hele duurtijd van de IBO. Het was de bedoeling het systeem eenvoudiger te maken. Alleen blijkt dat een van de belangrijkste redenen te zijn waarom het aantal IBO's daalt. In de nota staan daar een aantal voorbeelden van. In de bouwsector, de belangrijkste sector voor IBO, bestaat er een grote discrepantie tussen de gehanteerde minimumlonen en de vergoeding voor IBO. Wie in de bouw aan de slag wil gaan maar nog niet over de nodige competenties beschikt om ten volle te renderen, kan misschien toch een vast contract afdwingen maar staat zwakker bij gebrek aan opleiding en competenties. Het zijn de zogenaamde draaideurwerkzoekenden die na een korte periode van werk opnieuw in de werkloosheid belanden. Een beter opleidingstraject, bijvoorbeeld via IBO, is nuttiger voor hen, maar door de beperkte vergoeding kiezen ze er niet voor. Het is dus beter om sectoraal te differentiëren en ervoor te zorgen dat de vergoeding dichter aansluit bij de in de betrokken sector gehanteerde minimumlonen.

Een ander knelpunt dat vaak werd aangehaald, is dat het IBO-stelsel geen beloning bevat voor wie het goed doet. De verloning tijdens de eerste maand is dezelfde als in bijvoorbeeld de zesde maand, terwijl de competenties en het rendement van de betrokkene in de laatste maand al een stuk hoger liggen. De indieners pleiten voor een oplopende vergoeding naarmate de competenties en het rendement toenemen. Ze hebben een aantal voorstellen voor hervorming opgenomen in de nota.

Flexibele registratie van de prestaties en meer differentiatie in de duurtijd

De indieners pleiten ook voor een meer flexibele registratie van de prestaties, in halve dagen, en premies die alleen betaald worden bij aanwezigheid van de cursist. De arbeidsmarkt is geen nine-to-fivegegeven meer op dit ogenblik. De instrumenten moeten mee evolueren op dat vlak.

Dat geldt ook voor de duurtijd. Allicht wordt nu vaak voor de korte IBO-periodes gekozen waardoor de tijd voor vorming en opleiding onvoldoende is. Er zijn ook te weinig mogelijkheden om op te schalen van een deeltijds naar een voltijds regime of omgekeerd. Het systeem moet flexibeler kunnen inspelen op de realiteit van de arbeidsmarkt, op vragen van zowel werkgevers als werknemers.

Meer investeren in de inschatting van de competentiekloof

IBO is niet alleen een manier om de drempel te verlagen voor aanwerving, maar blijft in de eerste plaats een instrument voor opleiding. Op dat vlak kunnen een aantal zaken beter, zo blijkt uit onderzoek en uit de gevoerde gesprekken. Het

vaststellen van de competentiekloof is er een van. Welke competenties heeft de betrokkene te weinig om op een duurzame manier aan de slag te blijven in de betrokken sector? De competenties worden te algemeen ingeschat, te weinig specifiek op basis van de kenmerken van zowel de cursist als van de sector en de betrokken vacature. Het vaststellen van de competentiekloof moet zorgen voor een beter opleidingsplan en een betere opvolging van de werkzoekende gedurende de IBO. Ook een betere evaluatie achteraf wordt daarmee mogelijk. Op dat vlak zijn zeker stappen vooruit te zetten. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij VDAB.

Nazorg bij een vroegtijdig stopgezette IBO

Vroegtijdig stopgezette IBO's zijn een ander heikel punt. Te veel IBO-contracten worden vroegtijdig stopgezet. Vooral kansengroepen vallen te snel uit. Niet alleen de preventieve screening bij de start van het IBO-contract moet beter, ook de nazorg is belangrijk. Het stopzetten van een IBO-contract is een faalervaring voor de werkgever en zeker voor de werkzoekende. VDAB moet in die gevallen snel schakelen. Als een klassikale of intensere opleiding nodig is vooraleer de werkzoekende terug naar de werkvloer gaat, moet die heel snel aangeboden worden. Nu worden de werkzoekenden al te vaak maandenlang aan hun lot overgelaten.

Nazorg bij het succesvol afronden van een IBO

Maar ook de nazorg bij het succesvol afronden van een IBO kan in veel gevallen beter. Jobcoaching om een duurzame integratie op de werkvloer mogelijk te maken zou nuttig zijn. Dat gebeurt nu niet of nauwelijks. Wie een IBO heeft afgerond, vindt daarna niet altijd een duurzame job. Een nazorgtraject met jobcoaching op de werkvloer kan daarbij het verschil maken.

De indieners stellen tot slot voor om een hoorzitting te organiseren met VDAB en een aantal andere actoren, zoals de bouwsector, die vaak met IBO werken. VDAB is zelf aan een evaluatie van IBO bezig.

2. Bespreking

Volgens *Imade Annouri* gaat het om een waardevolle discussie over een waardevol onderwerp. Hij heeft nog vragen bij enkele aanbevelingen en steunt de idee om eerst een hoorzitting te organiseren.

Tom Ongena vindt de nota goed uitgewerkt. De nota toont aan waarom IBO veel van zijn aanvankelijke aantrekkelijkheid verloren heeft maar doet ook waardevolle voorstellen om het stelsel in zijn glorie te herstellen. Het lid gelooft sterk in de meerwaarde van IBO, gelet op de huidige knelpunten in de economie. Aan de andere kant stelt men ook vast dat veel werkzoekenden moeilijk bemiddelbaar zijn. Een dergelijke vorm van werkplekleren als IBO kan dan het perfecte middel te zijn om in te stromen op de arbeidsmarkt. Het is hoog tijd dat het vastgeroeste IBO-stelsel opnieuw geolied wordt. De indieners wijzen terecht op de verantwoordelijkheid van veel instanties. Werkgevers moeten ervoor openstaan en VDAB laat heel wat kansen liggen.

Tom Ongena wil de bespreking nu niet uitputten en steunt het voorstel voor een hoorzitting. Het is evident om VDAB uit te nodigen maar ook Voka en UNIZO, voor een grondig debat over de disfuncties en de voorstellen om IBO opnieuw op het spoor te krijgen.

Allessia Claes vindt het een interessant onderwerp om onder de loep te nemen. De arbeidsmarkt verandert constant. De vraag is dan of IBO nog het ideale instrument is om op de arbeidsmarkt in te zetten. Wat kan er verbeterd worden? De N-VA-fractie wil zeker dieper ingaan op dit onderwerp.

Yves Buysse beaamt dat hoorzittingen bijkomende informatie kunnen verschaffen. De Vlaams Belangfractie heeft al een aantal personen gecontacteerd over dat onderwerp. De werkgevers zijn blijkbaar niet altijd even goed geïnformeerd over hun plichten. De communicatie daarover kan zeker verbeteren.

Ook de nazorg is inderdaad belangrijk. Werkzoekenden komen na een vroegtijdig stopgezette IBO vaak in een slechtere job terecht. Er is frustratie langs beide kanten. Werkgevers geven er dan de brui aan na één keer en werkzoekenden hebben weinig hoop op beterschap.

Het lid vangt ook signalen op dat het ook voor het onderwijs een goed instrument zou zijn. Een praktijkopleiding van een aantal maanden in het bedrijf zelf is niet gekoppeld aan een diploma of kwalificatie. Een begeleidende onderwijsinstelling zou daar een attest aan kunnen koppelen. Dat attest kan meegenomen worden bij latere sollicitaties. Misschien is het nuttig om dat ook in de discussie mee te nemen.

Hoorzitting

Op 16 februari 2023 hield de commissie een hoorzitting over deze conceptnota voor nieuwe regelgeving met vertegenwoordigers van VDAB, UNIZO, ACV en Constructiv. Daarover wordt verslag uitgebracht in *Parl.St.* Vl.Parl. 2022-23, nr. 1514/2.

Robrecht BOTHUYNE,
voorzitter

Allessia CLAES,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ACV	Algemeen Christelijk Vakverbond
Constructiv	sectorfonds van de bouwsector
IBO	individuele beroepsopleiding
IBO-T	IBO met taalondersteuning
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen